

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Cap. 1. Character grauis Concionatoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

CHRYSOSTOMVS, SIVE IDEA.

LIBER DECIMVSSEXTVS.

PRÆFATIO.

Satis multa, ut a bitror de vtraque eloquentia diximus, & ipse qui opere patci videbatur. animus, post variorum sermonum curricula portum quærit, in quo suauis, & gloriosus conquiescat: Nullus autem commodior visus est, quam si tuis auspicijs inchoatum, hoc quicquid est operis. (ô merito inter Sanctos eloquentissime, & inter eloquentes sanctissime Ioannes Chrysostome) per tuas laudes absoluerem. Quamquam quid dixi nemo est qui tuarum laudum partem complecti possit, tam angustijs humanæ mentis, & eloquentiæ limitibus, nisi tu fluminis illius aurei riuulos, qui ex tuo beato pectore tam foeliciter emanarunt, præsens, & propitius effuderis. Itaque ostendam tibi in hac arce cœlestis eloquentiæ constitutum, non meis quidem lineamentis, sed tuis coloribus, quos in hanc vsque posteritatem transfusus seculorum mirabitur æternitas. Habent hoc ab arte nonnunquam lutei parietes, ut inducitur tectorio, varijsque picturis collustrati fulgeant, & quod à natura denegatum est nitore, & gratiæ, hoc artis opera consequantur. At vero nobiles marmoris crustæ, quas suis ipsa coloribus, & ornamentis natura rerum parens decorauit, proprijs enitescunt opibus, nec ingenitam pulchritudinem falso quodam gloriæ simulachro mentiuntur. Ita profecto magnæ illius tuæ mentis virtus in tam illustri loco, in tam nobili præclarissimo-

rum ingeniorum monumento condita est, atque collocata, ut ipsa se suis diuitijs ostentet, & oratorum potius obruat industriam, quam ab oratione mutuetur aliquid nouæ commendationis.

Tu igitur cœlo recepta Mens hunc postremum laborem, qui ad te vltro decurrit, qui tuus est, in tuam tutelam asserere, & vniuerso operi foelicem quam potes coronidem impone.

Character gratis concionatoris.

CAPVT I.

An tequam ad virtutes Chrysostomi deueniam, quem instar omnium esse ostendam, visum est aliquot idias siue formas factorum oratorum, qui in vario genere floruerunt, commemoratis etiam quæ virtutibus aduersari solent vitijs exponere, quo plenior sit rei totius intelligentia. Grauis igitur plerumque talis est. Mentem habet exaggeratam, nihil in eo humile, tractum, demissum, longe est ab aulicarum assentationum ingenio, calliditatem, & versatilis in pectoris lubricos flexus auersatur, raro petit, rarius prehenstat, rarissime blanditur, numquam adulat. In conuictu non est demissè comis, aut vultu sepius renidens, sed plenus maiestatis, sermones infert de rebus magnis, vel si de paruis, & ex-

& exilibus dicat, conuertit ad magna. Vix otiosum quidpiam dixerit, non quærit quæ fuerit hoc anno hyems Italiz? an cara futura sit annona? Quid dicant Selenodromiorum prognostica, futuros ne morbos, aut sceno nocituros imbres pronuncient? Quid noui portet Gallicus Mercurius, & an se moueant Heluetij? Hanc, & similia narrationum generâ, quæ apud graues personas putida sunt, nauseanti stomacho repudiat, & continuo de rebus diuinis, temperatè tamen loquitur. Atque ut est magnæ auctoritatis, sermones, & mentes hominum, quò vult rapit, & in omnicoetu non imperio, sed vita atque ingenio dominatur.

Viri grauius & conseruatius.

In dictis est vera, constans in factis, aduersus factos serius, in improbos asper, ad potentiorum obsequia rigidus, ad dissimulationem patum aptus, ad fomenta cupiditatibus hominum ministranda, nunquam flexibilis, ad vitia exagitantia ore, & vultu compositus. Summum enim putat nefas officio vitam anteponere, & viuendi desiderio honestatem, propter quam vita expetenda est, amittere. Hæret præterea totus sibi vel potius origini suæ Deo, animum impense colit, in corporis cura parcus est, quam valetudine, non voluptate meretur, in orationibus creber, multus in vigilijs, magnis semper curis, & cogitationibus districtus, ad summum in promouendo Dei cultu totus.

Hæc fermè in priuata vita: In concionibus spirat quam impressit moribus maiestatem. Argumentis delectatur: haud probabilibus, sed planè firmis, solidis, & quæ sunt æternæ veritatis. Omnium inuentionum seminarium habet in factis litteris collocatum, raro peregrinam doctrinam accersit, aut si quid aspergit, cauet maxime ne ostentet, non multa Græcè dicit, aut Hebraicè, historias, imagines: *γῶμας*, parabolas, & cætera quæ in humaniorum litterarum sunt instrumento, vel valere iubet, vel si quid excidit, contemnendo potius vsurpat, quam ostentando. Contra insignes habet ex Prophetis, Apostolis, sed maxime ex Christi Domini sententijs locos, in quibus vim per magnam facit, hæc expendit, hæc inculeat, & quasi malleis cudit, atque imprimi peccatoribus, his venatur animos, his impugnat, & tamquam machinis capit. De mysterijs, vita, factis, verbis, & morte Domini frequentissimè loquitur, & magnificentissimè oratione hæc exaggerat.

Locis concionum graues.

In dispositione argumentorum non vult videri Rhetor, de indultitia tractum, & collocationem obsecrat, ut impetu fluere, non curam olerè videatur oratio, maior est enim, quam qui minutis scholasticorum præceptis subijciatur, ardens suspicionem refugit, habet tamen artificium grande, quod pauci sciunt, sed qui hominis ingenium nouere melius animaduertunt. Genus dicendi sequitur non verbis, volucris, & incitatum, sed pressum, acre, seuerum, sententijs adstrictum. Consulto fugit sensus sculptos, amabiles, & lasciuiosos, venantes figurâs, & delicatorum verborum violas, tum spissos, & productos exitus, tum orationem numerosis legibus circumscriptam ferre non potest, sacrum potius indueret, aut cymbalis personaret, quam se vinceret necessitate sermonis certo quodam rinitu pueriliter exultantis. At si quæ sunt graues sententiarum figuræ, quæ dicentis libertatem expriment, quæ iubeant, quæ castigent, quæ exerceant, has lubentius arripit.

Luctatur crebro cum vitijs, crebrius etiam cum fidei hostibus congreditur, & in hoc dicendi argumento regnat, docet acutè, pugnat acriter, potentissime conuincit, insectatur genorose, & iuber, & omnia quasi ex tripode loquitur. In gestu sæpius est sedatior, nisi res alter postulet multum tamen se commouere non putat esse grauitatis, quod si his virtutibus statuta quoque corporis probeera, & acres oculi, & maiestas incessus, & sparsim aliquot temporibus cani accedant, naturam dixeris ad cumulatam operis perfectionem fuisse velificatam.

Afferuntur Exempla istius grauitatis, & expenduntur.

C A P V T II.

Multa passim huiusmodi stylo conscripta occurrunt in sanctorum Patrum libris, non omnes tamen in eo dicendi genere pares fuerunt, sed alij remissius videntur habuisse, prout varia ferebant hominum ingenia. Inter Græcos Athanasius maxime grauis est, cuius ut vita fulgur, sic oratio fulmen extitit, minus itaque floris habet, quam ceteri, minus olet scholæ delicias, quam Diuus.

Athanasij grauitas.

D d d d d 3.